

524. Chuyện long vương Samkhapàla (Tiền thân Samkhapàla)

Dáng điệu thanh tao, tướng đẹp xinh...

Câu chuyện này được bậc Đạo Sư kể trong lúc trú tại Kỳ Viên, liên quan đến các phạm sự trong những ngày trai giới (Bồ-tát giới).

Lúc bấy giờ, nhân dịp này bậc Đạo Sư tán thán một số cư sĩ hành trì trai giới và bảo:

- Các hiền nhân ngày xưa đã từ bỏ cảnh giới huy hoàng của Long vương (Nàga) và hành trì trai giới.

Rồi theo lời thỉnh cầu của các Tỷ kheo, Ngài kể câu chuyện quá khứ.

*

Ngày xưa một vị vua xứ Magadha (Ma-kiệt-đà) cai trị thành Ràjagaha (Vương Xá). Thời bấy giờ, Bồ-tát sinh làm vương tử của Chánh hậu, được đặt tên là Duyyodhana. Khi đến tuổi trưởng thành, ngài thông đạt các môn học thuật tại Takkasilà và trở về triều thăm vua cha, phụ vương liền truyền ngôi cho ngài và xuất gia tu hành tại ngự viên.

Cứ ba lần trong ngày, Bồ-tát đến yết kiến phụ vương thời bấy giờ được tôn kính và cung phụng trọng thể. Việc này gây trở ngại khiến vua cha không thể thực hành ngay cả những pháp môn làm phát khởi Thiền định, nên ngài suy nghĩ: "Ta đang hưởng đầy lợi dưỡng cùng với sự tôn sùng tột bậc, nếu ta còn ở đây thì không thể nào đoạn trừ tham dục được. Vậy ta đừng nói gì với hoàng nhi cả, cứ việc bỏ đi nơi khác".

Thế là không nói gì với một ai, ngài rời ngự viên và vượt qua biên giới của quốc độ Ma-kiệt-đà, ngài dựng một lều lá trong quốc độ Mahimsaka, gần núi Candaka, bên dòng sông Kannapenna uốn khúc, là nơi nó bắt nguồn từ hồ Samkhapàla. Ngài an trú tại nơi đó đến khi thành tựu các pháp môn làm phát khởi Thiền định, ngài tu tập các Thắng trí, và chỉ thọ thực những gì ngài kiếm được. Một vị Long vương loài Rồng Nàga, có danh hiệu Samkhapàla, sinh trưởng từ dòng sông Kannapenna cùng hội chúng đông đảo loài Rồng, thỉnh thoảng đến yết kiến vị ẩn sĩ này, nên ngài thuyết pháp cho Long vương.

Lúc bấy giờ vương tử nóng lòng gặp cha mà không biết hiện ngài ở đâu, nên thân hành đi tìm. Khi biết được nơi ngài đang cư ngụ như thế, vua cùng đám tùy tùng đông đảo đến yết kiến ngài.

Sau khi dừng lại ở một đoạn đường gần cách nơi ấy, vua cùng một số cận thần đi về phía lều ẩn sĩ. Lúc ấy Long vương Samkhapàla đang cùng đám tùy tùng nghe thuyết pháp, nhưng khi thấy vua đến gần, liền đứng dậy vái chào bậc trí giả rồi từ tạ ra về.

Vua vái chào phụ vương và sau các nghi lễ thông thường của đôi bên trao đổi xong, vua hỏi:

- Bạch Tôn giả, vị vua nào vừa yết kiến Tôn giả?

- Nay vương nhi, đó là Long vương Samkhapàla.

Vương tử liền mong ước viếng thăm cảnh giới Nàga vì vẻ huy hoàng vĩ đại ở đó. Khi ở lại cùng cha vài ngày, ngài cung cấp phụ vương đủ thực phẩm như thường lệ rồi trở về thành.

Nơi đó, ngài đã cho xây Bồ thí đường tại bốn cổng thành, nhờ công đức bồ thí ấy, ngài đã gây chấn động khắp cõi Diêm-phù-đề. Vì ước nguyện lên cảnh giới Rồng Nàga, ngài luôn hành trì giới luật và giữ các phận sự trong ngày trai giới nên khi mạng chung, ngài tái sinh vào cảnh giới Rồng Nàga làm Long vương Samkhapāla.

Dần dần qua thời gian, ngài đắm chán cảnh huy hoàng này, nên từ khi ước nguyện tái sinh làm người, ngài lại hành trì các ngày trai giới; nhưng ở trong cảnh giới Rồng Nàga, việc hành trì giới luật không có kết quả gì, giới đức của ngài lại bị hao tổn.

Từ đó, ngài lia bỏ cảnh giới Nàga và đến một nơi không xa dòng sông Kannapenna ấy, cuộn mình quanh tổ kiến giữa đường cái và đường mòn, ngài quyết tâm giữa ngày trai giới và thực hành giới đức. Và ngài bảo:

- Kẻ nào cần da thịt ta thì cứ lấy hết đi.

Và như vậy theo hạnh bồ thí, ngài hy sinh thân mình, nằm trên tổ kiến, an nghỉ tại đó trong các ngày mười bốn và rằm giữa tháng, cứ hai tuần ngài trở về cảnh giới Nàga.

Một ngày kia, khi ngài đang nằm đó, thực hành giới luật xong, có một đám mười sáu nam nhân từ làng bên cạnh, thèm ăn thịt nên lang thang vào rừng, cầm vũ khí trong tay. Khi trở về chẳng kiếm được thú vật gì, chúng thấy ngài nằm trên tổ kiến liền nghĩ: "Hôm nay ta chẳng bắt được một con tắc kè nhỏ nào nữa, vậy ta phải giết rắn chúa này mà ăn thịt".

Nhưng vì sợ thân mình ngài quá to lớn, dù chúng có bắt được ngài, ngài cũng sẽ thoát ra, nên chúng nghĩ rằng phải đâm ngài bằng các cây cọc ngay khi ngài đang nằm cuộn mình ở đó và sau khi gây thương tích cho ngài như vậy, chúng sẽ bắt ngài đi. Thế là chúng cầm cọc tiến đến gần ngài.

Lúc bảy giờ Bò-tát biến hình to lớn như chiếc thuyền rộng cực kỳ xinh đẹp tựa vòng hoa lài đặt trên mặt đất, đôi mắt như quả Gunja, chiếc đầu như đóa hoa Jayasumana.

Khi nghe tiếng chân của mười sáu người kia, ngài ngẩng đầu lên từ thân thể cuộn tròn, mở to đôi mắt rực lửa nhìn cả bọn đi đến cầm cả cọc trong tay. Ngài suy nghĩ: "Hôm nay ước nguyện của ta sẽ thành tựu trong lúc ta nằm ở đây, vậy ta phải nhất tâm cao độ và hy sinh thân mạng ta cho bọn chúng, khi chúng lấy dao đâm ta, gây thương tích đầy mình mẩy ta, ta cũng không được mở mắt ra căm hận nhìn chúng". Rồi để giữ vững quyết tâm này vì sợ phạm giới luật, ngài dẫu đầu vào giữa đám mào và nằm yên. Bọn người kia đến gần ngài nắm lấy đuôi kéo lê đi trên mặt đất. Sau đó lại thả ngài xuống, chúng dùng cọc nhọn đâm vào tám chỗ trên thân ngài rồi lấy gậy tre màu đen, gai nhọn đủ thứ đâm vào các vết thương đang nứt nẻ, xong lại tiến bước, lôi ngài theo bằng dây thừng buộc vào tám chỗ ấy.

Bậc Đại Sĩ từ lúc bị thương tích bởi cọc nhọn kia, chẳng hề mở mắt hay căm hận nhìn chúng, song khi ngài bị kéo lê đi bằng tám sợi dây ấy, đầu ngài chúc xuống, đập vào đất. Vì thế khi chúng thấy đầu ngài rũ xuống, chúng đặt ngài trên con đường dốc cao, đâm qua mũi ngài một chiếc cọc

mỏng, nhấc đầu ngài lên, luồn sợi dây vào mũi, và sau khi buộc đầu dây xong, chúng lại nhấc đầu ngài tiếp tục kéo đi.

Vừa lúc ấy một vị điền chủ tên gọi là Alàra ở trong thành Mithila thuộc quốc độ Videha, đang ngồi trong một cỗ xe sang trọng du hành cùng năm trăm cỗ xe nữa, trông thấy bọn ác nhân đang cõ lỏi Bò-tát trên đường, liền cho cả mười sáu người trong bọn chúng mỗi người một con bò, một nắm tiền vàng, đầy đủ y phục bên trong lẫn bên ngoài, lại cho vợ con chúng đồ kim hoàn để đeo, xong bảo chúng thả ngài ra.

Bò-tát liền trở về cung điện Nàga, lập tức đem theo đám tùy tùng đông đảo, đến gặp Alàra, và sau khi tán dương cảnh đẹp của Long cung Nàga, ngài đem ông về đó.

Ngài ban tặng đại vinh hoa phú quý cho ông, cùng với ba trăm Long nữ và mời thọ hưởng đủ lạc thú thiên giới. Alàra sống một năm tròn tại cung thất Nàga hưởng mọi thiên lạc xong, liền bảo Long vương:

- Nay hiền hữu, ta muốn trở thành ả sĩ tu hành.

Rồi đem theo đủ mọi thứ cần dùng cho đời ả sĩ, ông rời Long cung Nàga đi đến vùng Tuyết Sơn tu hành, an trú tại đó một thời gian dài. Dần dần, ngài tiếp tục ra đi đến gần thành Ba-la-nại và an trú trong ngự viên.

Hôm sau ngài vào thành đi khát thực, tiến vào cung. Vua Ba-la-nại thấy diện mạo ngài quả thật uy nghi liền cho gọi ngài vào yết kiến, đặt ngài lên chiếc bảo tọa đặc biệt và ban đủ cao lương mỹ vị. Còn vua ngồi trên chiếc bảo tọa thấp hơn, đánh lễ ngài xong, lại đàm đạo với ngài, vua ngâm vãn kệ đầu:

*1. Dáng điệu thanh tao, tướng đẹp xinh,
Chắc con dòng thế phiệt trâm anh,
Niềm vui thế tục sao rời bỏ,
Khoác áo tu, theo luật Thánh hành?*

Các vãn kệ sau đây là những lời đối đáp xen kẽ giữa vị ả sĩ khổ hạnh và vua:

Ả sĩ Alàra:

*2. Tâu Chúa công, ta nhớ rõ rành
Cung Long vương nọ, dáng oai linh,
Quả lành phát xuất từ thanh tịnh,
Nên nguyện khoác áo Thánh hành.*

Đức vua:

*3. Chẳng mỗi hỡi kinh hoặc dục, sân
Khiến hiền nhân phải bỏ lời chân:
Nói cho ta rõ điều mong biết,
Tịnh tín tâm ta phát triển dần.*

Ân sĩ Alàra:

4. Tâu Đại vương, trong bước hải hồ,
Trên đường ta thấy lũ côn đồ
Đang lôi Rồng lớn, dây xiềng trói,
Chiến thắng cười vui trở lại nhà.

5. Chúa thượng, ta liền đến hét to:
- Kinh hoàng, ta sững sốt không ngờ
"Các ngài, lôi quái long đâu đó,
Ác đảng, làm gì nó nữa được?"

Ác đảng:

6. Rồng lớn ngài đang thấy trói vầy
Dị hình, cho thực phẩm ta đây
A-là-ra, chẳng còn mơ ước
Hưởng món ngon hơn mỹ vị này.

7. Từ đây ta vụt thẳng về nhà
Mỗi đũa dùng dao xẻ thịt ra,
Thưởng thức thịt ngon, vì phải biết,
Từ thủ rồng rắn chính nhà ta.

Alàra:

8. Vì Rồng này mới bắt trong rừng
Đang bị kéo về nấu món ăn,
Ta tặng mỗi bò cho một vị,
Các ngài thả nó khỏi dây chằng?

Ác đảng:

9. Thịt bò nghe quả thật bùi tai,
Rồng rắn ê hề thịt bấy nay,
Lời ấy, A-là, ta chấp thuận,
Từ đây, tình bạn sẽ lâu dài.

Alàra:

10 Chúng thả ngài ra khỏi sợi dây
Buộc xuyên qua lỗ mũi căng thay,
Chúa Rồng thoát được vòng tù tội
Hương mặt về đông, nghỉ lát giây.

11. Vẫn nhìn đông, đã sẵn sàng bay,
Quay lại ngắm ta, mắt lệ đầy,

*Trong lúc ta nhìn theo hướng ấy,
Như người cầu nguyện chấp đôi tay:*

*12. "Nhanh chân chạy trốn, hồi thân bằng,
E lại sa vào lũ địch nhân,
Tránh bọn bạo tàn, dù thoáng thấy,
Nếu không, ắt phải họa vào thân".*

*13. Ngài vội đến hồ nước đẹp trong,
Đôi bờ lau sậy lẫn đào hồng,
Trong lòng hoan hỷ, không còn sợ,
Lặn xuống vực sâu thăm mịt mù.*

*14. Vừa khi biển mát, vị Long vương
Hiển lộ thân thông thực rõ ràng,
Thái độ ân cần, đầy tin cần,
Lời tri ân cảm động can tràng.*

Long vương:

*15. Ngài thân thiết vượt đấng sinh thành,
Đã cứu đời ta, bạn chí tình
Đến tận tay xương, nhờ chính bạn
Niềm hoan lạc trước được hồi sinh,
A-là, ngài viếng nơi ta ngự,
Cung điện đầy kho thực phẩm lành.
Chẳng khác In-dra thành thượng giới,
Ma-sak-ka, xứ sở lừng danh.*

- Tâu Đại vương, sau khi nói xong những lời này, Long vương còn ca tụng thêm cảnh giới của ngài qua các vần kệ:

Long vương:

*16. Quốc độ ta bao cảnh tuyệt vời
Dưới chân cỏ mướt phủ xanh tươi
chẳng vươn cát bụi trên đường lộ,
chón ấy, ly sâu, hương lạc thôi.*

*17. Sân bằng, tường ngọc bích bao quanh,
Xoài đẹp sum suê tứ diện thành,
Chùm trái chín muôi khoe sắc thắm,
Bốn mùa thay đổi suốt năm lành.*

*18. Giữa rừng xoài ấy, điện bằng vàng
Ngài ngắm, then cài bạc chắn ngang,*

Rực rỡ cung đình kia nổi bật
Hơn làn chớp lóe giữa không gian.

19. Tô điểm bảo châu, đẹp dị thường
Biết bao tranh vẽ quý trang hoàng,
Bày tiên phục sức xa hoa quá,
Trước ngực đong đưa chuỗi hạt vàng.

Alàra:

20. Sam-kha đại đế ngự lên mau
Lâu thượng, quyền uy thật tối cao
Được dựng lên ngàn hàng cột trụ,
Áy cung hoàng hậu được ngài giao.

21. Nhanh nhẹn một tiên nữ giữa bầy,
Cầm viên ngọc báu ở trong tay
Ngọc lam quý hóa đầy thần lực,
Tự ý mời ta một chiếc gai.

22. Rõng chúa nắm tay dẫn đến nơi
Sừng sững cao sang, một chiếc gai:
"Xin ngài an tọa, ta ngồi cạnh
Như đấng sinh thành, thắm thiết thay!"

23. Thêm một nàng theo kịp lệnh ngài
Đến cùng bình nước ở trong tay,
Rửa chân, hầu hạ ta chu đáo
Như chánh hậu châu Long đế đây.

24. Thêm nàng tiên nữa thật nhanh chân
Dâng chén vàng cơm thập cẩm ngon
Gia vị thơm nồng càng cảm dỗ
Kẻ thèm ăn mỹ vị cao lương.

25. Trỗi nhạc lên- vì chàng hiểu rằng
Đó là ý chúa - Chúng hằng mong
Chiếm lòng ta, cũng như Long đế
Dem thù thân tiên để tấn công.

Rồi vị chúa rồng đến gần ta ngấm thêm vắn kệ:

26. Ba trăm tỷ thiếp, hỡi A-là,
Trâm có sẵn đây cả ấy mà,
Tất cả đều lưng thon yếu điệu,
Yêu kiều dung sắc vượt liên hoa,

*Kìa xem! Chúng chỉ chiêu tôn ý,
Xin nhận lời ban tặng của ta.*

Alàra nói tiếp:

*27. Một năm thiên lạc hưởng tràn đây,
Ta hỏi Long vương một chuyện này:
"Sao được tiên cung làm nội thất,
Làm sao cung điện đến phần ngài?"*

*28. Tiên cảnh này thành trụ ngẫu nhiên,
Được ngài xây? Tặng vật chư Thiên?
Long vương xin nói điều chân thật,
Sao đến an nhàn ở cảnh tiên?*

Sau đây là các vấn đề đôi đáp nhau giữa đôi bên:

Long vương:

*29. Chẳng phải tình cờ, chẳng tự nhiên,
Chẳng do ta tạo, hoặc chư Thiên,
Chính nhờ thiện nghiệp ta, ngài biết,
Nhờ đức hạnh, ta hưởng cảnh tiên.*

Alàra:

*30. Hạnh nguyện gì, đâu Thánh đạo cao,
Đức gì tích trữ phước ngày sau?
Long vương, xin nói, ta mong biết
Ngài hưởng tiên cung bởi cách nào?*

Long vương:

*33. Ta nguyện lời kia, sống trọn đời
Tu nhân tích đức góp gom hoài,
Cung này, nhờ đó, sau cùng hưởng,
Thực phẩm tràn đầy chứa khắp nơi.*

Alàra:

*34. Cuộc đời dù sáng rực bao ngày,
Vũ khúc, hoan ca chẳng kéo dài,
Kẻ yếu hại ngài vì đại lực,
Lũ hèn làm dừng sĩ xa bay:
Rằng thân sao đâu không cân sức,
Ngài chịu thua bầy hạ tiện vậy?*

35. Ngài chịu đau vì quá hãi hùng?
Do đâu nọc độc đã tiêu vong?
Sao ngài thân lực đầy răng ấy,
Mà phải chịu đau bởi ác nhân?

Long vương:

36. Ta chẳng thua vì quá hãi hùng,
Chẳng ai làm đại lực tiêu vong,
Mọi người thừa nhận bao công đức
Như biển bờ cao, chẳng ngập tràn.

37. Ngày trai mỗi tháng giữ hai lần,
Chính buổi kia ngăn chặn bước đàng,
Mười sáu chàng trai, tay nắm đủ
Dây thừng, thòng lọng cực kỳ sang.

38. Bọn ác nhân đâm thủng mũi ta
Xuyên dây thừng ấy, kéo ta qua,
Đón đau, ta chịu, ôi đành phận,
Giữ Thánh nhật cho khỏi phạm mà.

Alàra:

39. Thấy trên đường vắng, trái giăng dài
Hình đẹp, không lộ, đại lực oai:
"Bậc trí hiển vinh", ta thét lớn,
"Sao nguyên đời khổ hạnh, thưa ngài?"

Long vương:

40. Ta chẳng cầu con, chẳng ước giàu,
Chẳng mong thọ mạng được dài lâu,
Song trên nhân thế ta mong sống
Nỗ lực anh hùng đạt đích cao.

Alàra:

41. Tóc râu chải chuốt, dáng oai hùng,
Phục sức hoàng y, mắt lửa bùng,
Đỏ thắm chiêm-đàn, ngài rục rở
Xa xa, nào khác Nhạc thiên thần.

42. Hưởng bao ân huệ lộc trời cho,
Đầy đủ mọi điều dạ ước mơ,
Ta hỏi Long vương, xin nói thật,
Cõi người sao lại muốn an cư?

Long vương:

43. Không đâu trừ thế giới người đời
Thanh tịnh, điều thân được thấy rồi,
Chỉ sống giữa đời người thế tục
Đoạn trừ sinh tử kiếp sau thôi.

Alàra:

44. Dù hưởng đây hoan lạc dị thường,
Cùng Long vương sống suốt năm trường,
Giờ ta vĩnh biệt, ra đi mãi,
Không ở nữa, vì xa cố hương.

Long vương:

45. Thế nhi trầm với lũ cung nhân
Được luyện hầu ngài, lệnh phục tuân,
Chắc chẳng kẻ nào gây xúc phạm,
Vì ngài, trầm thấy rất thương thân.

Alàra:

46. Đủ mặt mẹ cha thăm thiết tình,
Hân hoan tràn ngập cả gia đình,
Còn nhiều người quý yêu con trẻ,
Song lạc tối cao giữa chúng sinh
Ta được thấy đây, Long đế hồi,
Vì ngài đầy thăm thiết bên mình.

Long vương:

47. Bảo châu trầm có điểm hồng vân
Đem đại phú cho kẻ thiếu phần,
Nhận lấy về nhà, khi phú quý,
Xin đưa trả ngọc lại Long quân.

Ẩn sĩ sau khi nói xong những lời này, liền tiếp tục như sau:

- Tâu Đại vương, sau đó ta đáp lời Long vương: "Tâu Đại đế, ta không mang giàu sang, ta chỉ muốn xuất gia tu hành".

Sau khi xin ban đủ mọi vật cần thiết cho đời sống tu hành ẩn sĩ, ta từ giã cảnh giới Nàga cùng với Long vương, và khi đã mời ngài trở lui về, phần ta vào vùng Tuyết Sơn tu tập.

Nói xong, ẩn sĩ này lại thuyết giáo cho vua Ba-la-nại và ngâm thêm hai vần kệ :

48. Dục tham trần thế thoáng qua nhanh
Chẳng phục tuân quy luật trưởng thành,
Thấy khổ phát sinh từ ái dục,
Tín tâm dẫn bước đến tu hành.

49. Người tàn như trái rụng, tiêu vong,
Già trẻ, muôn loài rã mục thân,
Ta chỉ trú an trong Thánh hạnh,
Tối ưu là Thực thể thuần chân.

Nghe lời này, vua ngâm kệ đáp lời:

50. Bạc hiền có trí tuệ uyên thâm,
Chư vị tu Thiên định chú tâm
Đề mục tối cao, mà tất cả
Chúng ta phải luyện tập tinh cần;
Nghe lời ngài dạy, cùng Long đế,
Trẫm thực hành toàn nghiệp thiện chân.

Vị ản sĩ muốn khuyến khích tinh tấn lực của vua, liền ngâm kệ kết thúc:

51. Bạc hiền, có trí tuệ uyên thâm,
Chư vị tu thiên định chú tâm
Đề mục tối cao, mà tất cả
Chúng ta phải luyện tập tinh cần;
Nghe lời ta dạy, cùng Long đế,
Chúa thượng thực hành nghiệp thiện chân.

Vị này thuyết giáo như vậy với vua và sau khi ở lại đó bốn tháng mùa mưa, liền trở về Tuyết Sơn sống và tu tập Tứ Vô lượng tâm đến khi mạng chung, được tái sinh Phạm thiên giới.

Còn vua Samkhapàla. trong suốt quãng đời còn lại, chuyên tâm hành trì các ngày trai giới, bố thí, cùng nhiều thiện sự khác, nên sau khi mạng chung, ngài đi theo nghiệp của mình.

*

Khi Pháp thoại chấm dứt, bậc Đạo Sư nhận diện tiền thân:

Thời bấy giờ, vị vua cha trở thành ản sĩ khổ hạnh chính là Kassapa (Ca-diếp), vua Ba-la-nại là Ànanda (A-nan), ản sĩ Alàra là Sàriputta (Xá-lợi-phất) và Long vương Samkhapàla chính là Ta.

-ooOoo-